

UN ARTICLE QUE VA DEIXAR CUA

Josep Faulí

L'any 1964 Pere Català i Roca era ja un escriptor amb història: no havia començat encara l'edició d'*Els castells catalans*, però ja havia publicat la seva *Invitació a l'Alguer actual*. I col·laborava en tantes publicacions com podia. Una d'elles era *Diario de Barcelona*, on escrivia, gràcies a la intervenció de Francesc Recasens, un altre fanàtic de l'Alguer, com el mateix Català.

Al vell *Brusi* tot li va anar com una seda fins al 1964, any en què se'n complien 250 de l'Onzè de Setembre cabdal de la nostra història. Per això, el record anual, que la dictadura no havia pogut eliminar, havia de ser especial en aquell any. Hi va haver més propaganda que mai sobre la trobada al lloc on hi havia hagut el monument a Rafael Casanova, i Santiago Albertí va publicar un llibre, del qual era autor i editor, sobre la història de la data: *L'Onze de Setembre*.

Català era, a *Diario de Barcelona*, un col·laborador molt lliure, que escrivia articles sobre el que li abellia i que el periòdic publicava quan li venia bé. Dins d'aquest règim de llibertat, el col·laborador, aquell mes de setembre del 1964, va dedicar un article al llibre d'Albertí, un article que va seguir el procés normal: amb les il·lustracions adients va ser muntat en un pàgina de les que, en el diari de l'època i seguint una vella tradició, s'imprimien al gravat al buit. I va quedar preparat perquè, en el moment oportú o possible, fos inclòs en una de les edicions del diari.

Es va escaure que, a causa de les vacances, em vaig quedar, una bona tira de dies de setembre, com a responsable del diari. En fer-me càrrec del material que tenia,

molt ordenadament, vaig reservar la pàgina preparada de Català i Roca per a l'edició del mateix dia onze. I s'hi va publicar, no pas per mèrit exclusiu meu, sinó, també, de la publicitat: la meua intenció es va poder dur a terme perquè els anuncis contractats per a l'edició d'aquell dia ho van permetre.

L'article es va publicar el dia onze i, aquell mateix dia, hi va haver a Barcelona la manifestació de l'Onze de Setembre més gran de tots els anys de dictadura. Amb topades amb la policia i amb detencions i tot. I amb molta gent, nombrosa i diversa.

Una de les detingudes, vella lluitadora nacionalista, va explicar a la policia, amb tota la innocència del món, que no comprenia per què la detenien: ella no havia fet altra cosa que seguir els consells del *Diario de Barcelona*, que, aquell matí, en un article, convidava a manifestar-se. El treball de Català, si més no d'una forma directa, no anava pas tan lluny, però la idea ja estava llançada i els que manaven s'hi van agafar amb totes les forces que tenien, que eren moltes.

Detinguts al marge, *Diario de Barcelona*, per a les autoritats del moment, tant a Barcelona com a Madrid, va ser considerat el gran culpable. Això era fals, però per als que manaven no hi va haver cap més "veritat" que aquesta, que, d'altra banda, els justificava de la falta de previsió sobre una manifestació que, ni per l'aniversari rodó ni per la propaganda que se n'havia fet, no podia pas ser com les anteriors.

Tot i que el dia de la publicació de l'article el responsable efectiu del *Diario* era jo, el legal era Alberto del Castillo, que substituïa el seu germà Enrique, aleshores de vacances. En cap moment, però, el director ho va reconèixer i va carregar amb tots els neulers. Era una forma de protegir el seu germà, molt més feble davant el règim, perquè tot i algunes actuacions contundents de postguerra, podia ser acusat de vel·leïtats catalanistes per la seva docència i les seves amistats a la Universitat Autònoma.

Enrique del Castillo no va cedir i la pressió oficial, amb lentitud, es va afluixar. El diari, però, va haver de pagar-ne un peatge i va rebre, com sempre, el més feble: Pere Català i Roca va ser vetat com a col·laborador de *Diario de Barcelona*. De fet, en certa mesura, me'n sento culpable, perquè si no li hagués publicat l'article el mateix onze de setembre, no hauria passat res de res en relació amb aquell col·laborador. En tot cas, com que ell hi està d'acord, puc dir allò de *felix culpa*.